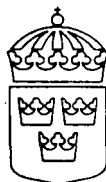

Utbildningsutskottets betänkande

1988/89:UbU12

Anslag till forskning och centralt utvecklingsarbete inom skolväsendet, m. m.

1988/89
UbU12

ÅTTONDE HUVUDTITELN

I detta betänkande behandlas förslag som regeringen förelagt riksdagen i proposition 1988/89:100 bilaga 10 (utbildningsdepartementet) under punkterna B 7. Forskning och centralt utvecklingsarbete inom skolväsendet, B 8. Fortbildning m. m., B 9. Nationell utvärdering och prov och B 10. Särskilda insatser inom skolområdet jämte motioner.

Propositionen

1. Forskning och centralt utvecklingsarbete inom skolväsendet

Regeringen har under punkt B 7 (s. 57–58) föreslagit att riksdagen till Forskning och centralt utvecklingsarbete inom skolväsendet för budgetåret 1989/90 anvisar ett reservationsanslag på 38 885 000 kr.

2. Fortbildning m. m.

Regeringen har under punkt B 8 (s. 58–61) föreslagit att riksdagen till Fortbildning m. m. för budgetåret 1989/90 anvisar ett reservationsanslag på 78 552 000 kr.

3. Nationell utvärdering och prov

Regeringen har under punkt B 9 (s. 61–64) föreslagit att riksdagen till Nationell utvärdering och prov för budgetåret 1989/90 anvisar ett reservationsanslag på 19 655 000 kr.

4. Särskilda insatser inom skolområdet

Regeringen har under punkt B 10 (s. 64–66)

1. berett riksdagen tillfälle att ta del av vad som anförts om undervisning i teckenspråk för hörande elever med döva föräldrar eller döva syskon,

2. att riksdagen till Särskilda insatser inom skolområdet för budgetåret 1989/90 anvisar ett anslag på 321 726 000 kr.

1988/89:Ub212 av Bengt Kronblad (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om en rikstäckande fortbildningsplan inom miljö- och naturresursområdet.

1988/89:Ub260 av Olof Johansson m.fl. (c) vari – såvitt nu är i fråga – yrkas

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om handikappades integration i skolan samt behov av särskilda resurser för en god gymnasieutbildning.

Motiveringen återfinns i motion 1988/89:So252.

1988/89:Ub313 av Ines Uusmann m.fl. (s) vari – såvitt nu är i fråga – yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen angetts om behovet av insatser i skolan för intensifierat utvecklingsarbete och fortbildning av skolans personal.

1988/89:Ub809 av Carl Bildt m.fl. (m) vari – såvitt nu är i fråga – yrkas

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om länskolnämndernas ansvar för utbildningen av handikappade.

4. att riksdagen hos regeringen begär en utvärdering av integreringen av handikappade elever i skolan.

Motiveringen återfinns i motion 1988/89:Sf266.

1988/89:Ub824 av Inger Schörling m.fl. (mp) vari – såvitt nu är i fråga – yrkas

6. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om barn med fysiska, psykiska och sociala handikapp,

11. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om fortbildning/vidareutbildning för lärare.

1988/89:Ub834 av Ann-Cathrine Haglund m.fl. (m) vari – såvitt nu är i fråga – yrkas

11. att riksdagen beslutar att från anslaget B 7. till D 19. Samhällsvetenskapliga fakulteterna m.m. överföra 10 milj.kr. (delvis),

12. att riksdagen beslutar avslå att 6 milj.kr. anvisas för uppgifter i anslutning till försöksverksamheten med treårig yrkesinriktad gymnasieutbildning samt att för budgetåret 1989/90 för anslaget B 7. Forskning och centralt utvecklingsarbete inom skolväsendet anvisa ett reservationsanslag av 22 885 000 kr.,

13. att riksdagen beslutar att från det av regeringen föreslagna anslaget B 10. Särskilda insatser inom skolområdet till anslaget B 11. Bidrag till driften av grundskolor m.m. överföra 291 700 000 kr. till den undervisningsbundna delen av förstärkningsresursen (delvis),

14. att riksdagen beslutar att ändra benämningen på anslag B 10 till "Regionala åtgärder för elever med handikapp" samt för budgetåret 1989/90 anvisa ett reservationsanslag av 30 000 000 kr.

1. Forskning och centralt utvecklingsarbete inom skolväsendet

Från detta anslag bekostas forskning och centralt utvecklingsarbete inom ungdomsskola och vuxenutbildning samt informationsåtgärder i samband därmed. Skolöverstyrelsen (SÖ) ansvarar för planering, samordning, utvärdering och spridning av information om verksamheten. Vidare bekostas från anslaget den centrala utvärderingen av pågående försöksverksamhet inom gymnasieskolan (prop. 1983/84:116, 1983/84:UbU29, rskr. 1983/84:412) samt kursplanearbete med anledning av försöksverksamheten med treåriga yrkesinriktade studievägar (prop. 1987/88:102, 1987/88:UbU31, rskr. 1987/88:366).

Nuvarande inriktning av forskning och utvecklingsarbete inom skolområdet grundar sig på riksdagens beslut med anledning av proposition 1980/81:97 om skolforskning och personalutveckling. Regeringen har den 28 juli 1988 beslutat om vissa för samtliga departementsområden gemensamma budgetdirektiv för anslagsframställningar avseende forskning inför budgetåren 1990/91–1992/93, den treårsperiod som kommer att behandlas i 1990 års forskningsproposition. I proposition 1988/89:4 om skolans utveckling och styrning, som beslutades vid regeringssammanträdet den 30 juni 1988, anfördes att det är motiverat att göra en samlad bedömning av om den inriktning av forskningen avseende skolväsendet som fastställdes genom statsmakternas beslut år 1981 alltså är väl avvägd. Regeringen har den 20 oktober 1988 lämnat särskilda direktiv för SÖ:s anslagsframställning avseende forskning inför budgetåren 1990/91–1992/93. I avvaktan på redovisningen av dessa uppdrag bör enligt regeringens uppfattning inriktningen av SÖ:s forskning och centrala utvecklingsarbete inom skolväsendet vara oförändrad.

I motion 1988/89:Ub834 (m) yrkande 12 föreslås att riksdagen inte bör anslå 6 milj.kr. för SÖ:s uppgifter i anslutning till försöksverksamheten med treårig yrkesinriktad gymnasieutbildning. I samma motion yrkande 11 delvis föreslås en överföring av medel motsvarande 10 milj.kr. från detta anslag till anslaget D 19. Samhällsvetenskapliga fakulteterna m.m. Enligt motionärernas uppfattning bör statens stöd till forskning i största möjliga utsträckning vara fritt från statlig styrning. Beträffande *anslagsbeloppet* bör riksdagen till SÖ:s forsknings- och utvecklingsarbete för budgetåret 1989/90 anvisa ett reservationsanslag på 22 885 000 kr., vilket således är 16 milj.kr. mindre än regeringens förslag.

Utskottet vill med anledning av motionsyrkandena anföra följande.

Riksdagen har anslagit medel (prop. 1987/88:102, 1987/88:UbU16, rskr. 1987/88:367) för en treårig försöksverksamhet avseende gymnasieskolans yrkesinriktade studievägar. På utbildningsutskottets tillstyrkan beslöt riksdagen att det under detta anslag skall upptas 6 milj.kr. för ett kursplanearbete inom SÖ under medverkan av arbetsmarknadens parter och skolhuvudmännen. Med hänsyn till att försöksverksamheten beträffande gymnasiesko-

lans yrkesinriktade linjer ännu inte avslutats och då ett omfattande utvecklingsarbete beträffande kursplaner m.m. för de yrkesinriktade linjerna ännu pågår, anser utskottet att motionsyrkandet bör avslås. Likaså bör riksdagen avslå yrkandet om en överföring av 10 milj.kr. till anslaget D 19. Samhällsvetenskapliga fakulteterna m.m. Utskottet föreslår att riksdagen med bifall till proposition 1988/89:100 och med avslag på motion 1988/89:Ub834 yrkandena 11 delvis och 12 till Forskning och centralt utvecklingsarbete inom skolväsendet för budgetåret 1989/90 anvisar ett reservationsanslag på 38 885 000 kr.

2. Fortbildning

Under anslaget beräknas medel till högskolan för lärarutbildning i Stockholm samt universiteten i Uppsala, Linköping, Lund, Göteborg och Umeå för den verksamhet med personalutbildning för skolväsendets behov som fortbildningsnämnderna beslutar om. Vidare beräknas medel till personalkostnader m.m. för fortbildningsnämndernas kanslier. Från anslaget betalas också kostnader för skollärautbildning och för sådana övriga utbildningsinsatser där skolöverstyrelsen (SÖ) ansvarar för genomförandet. Vidare disponerar SÖ medel för fortbildning av fysiklärare i ämnet elektronik. Inom anslaget disponerar SÖ även medel, som i styrande och stimulerande syfte fördelas vidare till kommunerna för att täcka kostnader för viss utbildning, som kommunerna själva ansvarar för. Under innevarande år fördelas således medel till bl.a. lokala fortbildningsinsatser i anslutning till utvecklingsarbetet i gymnasieskolan och för utbildning av lärare vid skolor som skall medverka i den skolförslagna delen inom grundskollärlinjen.

I samband med riksdagens ställningstagande (prop. 1987/88:100, UbU 1987/88:13, rskr. 1987/88:204) till fortbildningsnämndernas ansvarsområden och deras framtida omfattning vid föregående riksmöte uttalade utskottet att det av regeringen aviserade uppdraget till SÖ och universitets- och högskoleämbetet (UHÄ) även borde omfatta de ekonomiska förutsättningarna för fortbildningsnämndernas verksamhet. Föredragande statsrådet anför i årets budgetproposition att det skall bli möjligt att redovisa resultatet av detta utredningsarbete i nästa års budgetproposition.

Efter förslag i regeringens proposition om äldreomsorgen inför 1990-talet har riksdagen beslutat att särskilda medel skall avsättas för fortbildningsinsatser bland lärare som undervisar i social servicekunskap i gymnasieskolan (prop. 1987/88:176, SoU 1987/88:6, rskr. 1987/88:55). Som en engångsinsats under budgetåret 1989/90 beräknas 9 milj.kr. för detta ändamål.

Beträffande *anslagsbeloppet* föreslår regeringen att riksdagen till Fortbildning m.m. för budgetåret 1989/90 anvisar ett reservationsanslag på 78 552 000 kr. Då utskottet inte har något att erinra mot medelsberäkningen tillstyrker utskottet regeringens förslag.

I två motioner, 1988/89:Ub824 (mp) yrkande 11 och 1988/89:Ub313 (s) yrkande 1 finns förslag till *fortbildning för skolans personal*. I den förstnämnda motionen anförts att rätten till återkommande fortbildning är ett viktigt villkor i lärarutbildningen. En termins studier eller yrkespraktik minst vart sjunde år anses vara befogat. I den sistnämnda motionen betonas

personalens stora roll för att utveckla skolan i enlighet med grundskolans läroplan (Lgr 80). Ett intensifierat utvecklingsarbete och en förstärkt fortbildning bör enligt motionärerna ske inom bl.a. följande områden: frågor om skolans demokratisering, samverkan mellan skolan och hemmen samt skolans kontakter med samhället i övrigt. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Utskottet vill erinra om riksdagens beslut (prop. 1987/88:100, 1987/88 UbU12, rskr. 1987/88:203) om ett tioårigt fortbildningsprogram för grundskolan till en beräknad kostnad av 50 milj.kr. per år under en tioårsperiod. Utskottet kommer senare att behandla frågor om planering och genomförande av den s.k. kompletteringsfortbildningen för grundskolans lärare. Som föredragande statsrådet anför i budgetpropositionen (s. 29) pågår nu ett intensivt planerings- och förberedelsearbete på lokal, regional och central nivå. Den normala strategin för denna omfattande fortbildnings-satsning – en skolbaserad fortbildning som är förankrad i faktiska behov, lokala initiativ och lokala beslut – har enligt föredragande statsrådet skapat ett intresse och ett engagemang till förnyelse och utveckling bland lärarna. Då utskottet har uppfattningen att inriktningen av övrig fortbildning i hög grad bör avgöras på det lokala planet och utifrån lokala behov finner utskottet det inte påkallat att riksdagen nu gör något särskilt uttalande med anledning av motion 1988/89:Ub313.

Utskottet vill till detta lägga att förslaget i motion 1988/89:Ub824 om rätt till återkommande fortbildning för lärare motsvarande en termin minst vart sjunde år inte är kostnadsberäknat. Inte heller finns förslag till hur en sådan reform skulle kunna finansieras.

Med hänvisning till det anförda föreslår utskottet att riksdagen avslår motionerna 1988/89:Ub313 yrkande 1 och 1988/89:Ub824 yrkande 11.

I motion 1988/89:Ub212 (s) berörs behovet av fortbildning av lärare inom miljö- och naturresursområdet. Enligt motionärerna bör en *rikstäckande fortbildningsplan inom miljö- och naturresursområdet* utarbetas. Högskolan i Kalmar, som enligt motionären bedriver en kvalificerad utbildning inom miljöområdet, bör i samråd med SÖ och UHÄ få i uppdrag att framlägga förslag till en fortbildningsplan och även utarbeta förslag till kursplaner inom miljöområdet.

Utskottet vill erinra om den förstärkning av miljöundervisningen i grundskolan som riksdagen beslutade om vid riksmötet 1987/88 (prop. 1987/88:100, UbU 1987/88:11, rskr. 1987/88:161) och som bl.a. syftade till att s.k. miljöpersoner skall kunna knytas till länskolnämnderna. Enligt vad utskottet erfarit har SÖ utarbetat en plan för att förstärka miljöundervisningen i skolan. Utskottet utgår från att erfarenheterna av denna undervisning beaktas vid utformningen av den nya grundskolläroplanen och i kompletteringsfortbildningen för nu verksamma lärare. Det behöver inte uteslutas att den kompetens som byggts upp vid högskolan i Kalmar när det gäller utbildning på miljöområdet kan komma att tas i anspråk i detta sammanhang. Med det anförda avstyrker utskottet motion 1988/89:Ub212.

3. Nationell utvärdering och prov

Från detta anslag bekostas framställning av sådana standardprov för grundskolan som avses i 6 kap. 10 § grundskoleförordningen (1988:655), framställning av centrala prov för gymnasieskolan enligt 9 kap. 56 § gymnasieförordningen (1987:743, 9 kap. 56 § ändrad genom 1988:233) samt framställning av prov för yrkesinriktade linjer i gymnasieskolan och prov för kommunal vuxenutbildning (komvux). Vidare utgår medel för att täcka vissa kostnader för en nationell utvärdering av elevers kunskaper, färdigheter och attityder som riksdagen tidigare fattat beslut om (prop. 1986/87:100, UbU 1986/87:11, rskr. 1986/87:146 och prop. 1987/88:100, UbU 1987/88:13, rskr. 1987/88:204).

På uppdrag av regeringen redovisade SÖ förra året de olika delarna i det nationella utvärderingsprogrammet. Av detta program har en första omgång med länskolnämndernas särskilda granskning av vissa områden inom skolans verksamhet genomförts. SÖ har lämnat en sammanfattande rapport (Granskningen av skola och vuxenutbildning 1987/88— en del av en nationell utvärdering, R 1989:1) med bl.a. underlag från länskolnämndernas granskning inom särskilda granskningsområden och från länskolnämndernas tillsyn och iakttagelser i övrigt.

När det gäller provprogrammet har SÖ i sin anslagsframställning för budgetåret 1989/90 begärt medel för framtagande av nya typer av prov. Föredragande statsrådet anför i propositionen att de centrala proven i gymnasieskolan skall utgöra grund för en så rättvis betygsättning som möjligt. Elevernas muntliga färdighet är en viktig aspekt i språkinläringen. De centrala proven i moderna språk har hittills inte beaktat denna aspekt. För framtagande av prov i muntlig färdighet i engelska, tyska och franska beräknas 450 000 kr. som engångsansvisning. Föredragande statsrådet förordar att centrala prov i engelska och svenska för tvååriga linjer i gymnasieskolan, vilka har funnits på försök sedan år 1976, nu bör bli obligatoriska. Vidare bör centrala prov i komvux, vilka funnits på försök sedan läsåret 1985/86, även göras obligatoriska fr.o.m. budgetåret 1989/90.

Det samlade medelsbehovet under anslaget beräknas till 19 655 000 kr. Då utskottet inte har något att erinra mot medelsberäkningen tillstyrker utskottet att riksdagen anvisar det i budgetpropositionen föreslagna *beloppet under anslaget*.

4. Särskilda insatser inom skolområdet

Från anslaget betalas kostnader för statsbidrag enligt förordningen (1987:738) om statsbidrag till särskilda insatser inom skolområdet (ändrad 1988:739 och 1053). SÖ fördelar de medel som anvisats under anslaget mellan länen i huvudsak med utgångspunkt i elevantalet i grund- och gymnasieskolorna i resp. län. Länskolnämnderna fördelar medlen till dels kommuner som tar på sig regionala undervisningsinsatser, dels kommuner som har behov av resurstillskott för undervisning av handikappade och sjuka elever eller elever med andra särskilda behov.

Enligt förordningen (1984:75) om regional samverkan i fråga om undervis-

ning för elever med handikapp är landet sedan den 1 april 1984 indelat i fem planeringsregioner. I varje region finns det en planeringsberedning, som skall samordna och planera insatserna så att befintliga resurser utnyttjas på bästa möjliga sätt. Vid länskolnämnden på varje regions huvudort finns en handikappkonsulent. Dessutom finns vid länskolnämnderna en regional pedagogisk stödorganisation i form av konsulenter för olika handikappgrupper.

Föredragande statsrådet har i avsnittet Vissa gemensamma frågor (prop. s. 38 f.) redovisat förslag till åtgärder i vad gäller teckenspråksundervisningen. En sådan åtgärd är att hörande elever med döva föräldrar eller döva syskon skall få *undervisning i teckenspråk*. Regeringen föreslår att planeringsberedningarna bör ges ett samordningsansvar för utbildningsinsatser för denna undervisning i teckenspråk. Den bör kunna erbjudas inom ramen för de regionalt tillgängliga resurser som anvisas för planeringsberedningarnas verksamhet. Undervisningen bör kunna anordnas på olika sätt beroende på t.ex. tillgång på teckenspråklärare. Det bör ankomma på planeringsberedningarna att bedöma omfattningen av undervisningen m.m. inom ramen för tillgängliga resurser.

Utskottet konstaterar att åtgärder nu kommer att vidtas när det gäller teckenspråksundervisningen i skolan. Utskottet har inte något att erinra mot regeringens förslag i vad gäller undervisning i teckenspråk för hörande elever med döva föräldrar eller döva syskon.

I motion 1988/89:Ub834 (m) yrkande 13 delvis föreslås en överföring av medel från detta anslag till anslaget B 11. Bidrag till driften av grundskolor m.m. Motionärerna anser att länskolnämndernas betydelse vid fördelningen av statliga resurser skall tonas ner. Kommunerna själva bör disponera de statliga resurserna för insatser som man lokalt finner mest angelägna. Mot denna bakgrund föreslås att 291,7 milj.kr. överförs till den undervisningsbundna delen av förstärkningsresursen under anslaget B 11. Bidrag till driften av grundskolor m.m.

I samma motion (yrkande 14) bör förevarande anslag benämnas "Regionala åtgärder för elever med handikapp". Det skall användas till länskolnämndernas insatser för barn och ungdomar med olika former av handikapp inom det allmänna skolväsendet. När det gäller *anslagsbeloppet* bör riksdagen för budgetåret 1989/90 anvisa ett reservationsanslag på 30 milj.kr. för detta ändamål.

Utskottet erinrar om att riksdagens beslut (prop. 1983/84:27, UbU 1983/84:8, rskr. 1983/84:112) om åtgärder för elever med handikapp i det allmänna skolväsendet m.m. Under förevarande anslag beräknas bl.a. medel för regionalt stöd inom planeringsberedningarnas ansvarsområdet. Utskottet vill även erinra om riksdagens beslut (prop. 1987/88:100, UbU 1987/88:13, rskr. 1987/88:204) om nya principer för kostnadsfördelning mellan stat, värdkommun och hemkommun för regionala undervisningsinsatser. De nya bestämmelserna kommer att träda i kraft från budgetåret 1989/90.

Enligt utskottets uppfattning är en regional samordning av stödinsatserna för handikappade elever nödvändig. Ett syfte med planeringsberedningarna och länskolnämndernas pedagogiska stödorganisation för handikappade

elever är att underlätta och förbättra utvecklingsmöjligheterna för elever med funktionshinder. En överföring av medel från detta anslag till anslaget B 11 i enlighet med förslaget i motion 1988/89:Ub834 skulle innebära att den verksamhet, som byggts upp av planeringsberedningarna efter riksdagens beslut år 1983 om åtgärder för elever med handikapp i det allmänna skolväsendet, inte längre kan bedrivas på ett sätt som gagnar de handikappade eleverna.

Med hänvisning till det anförda och då utskottet inte har något att erinra mot medelsberäkningen i övrigt föreslår utskottet att riksdagen med bifall till proposition 1988/89:100 och med avslag på motion 1988/89:Ub834 yrkandena 13 delvis och 14 till Särskilda insatser inom skolområdet för budgetåret 1989/90 anvisar ett anslag på 321 726 000 kr.

När det gäller *länsskolnämndernas ansvar för utbildning av handikappade elever* anförs i motion 1988/89:Ub809 (m) yrkande 3 att länsskolnämnderna, som fått ett ökat ansvar för handikappfrågorna, bör spela en mer pådrivande roll än i dag.

Utskottet erinrar om dels det arbete som utförs vid de planeringsberedningar som är knutna till vissa länsskolnämnder, dels den pedagogiska stödorganisation för olika handikappgrupper som finns vid varje länsskolnämnd. Utskottet vill även erinra om att riksdagen på förslag av integrationsutredningen (SOU 1982:19) fattat beslut om särskilda s.k. resurs- och kunskapscentra för stöd- och fortbildningsinsatser. I sin anslagsframställning för 1989/90 (Skolväsendet och vuxenutbildningen, Del 1, Sammanfattning s. 30) anför SÖ att det för närvarande pågår en omfattande uppbyggnad av specialpedagogiska centra både vid specialskolorna och vid vissa regioninstitutioner för rörelsehindrade elever.

Utskottet utgår från att länsskolnämnderna, i enlighet med sin instruktion (1988:815) och med hänsyn till det organisatoriska samband som finns mellan planeringsberedningarna och vissa länsskolnämnder, tar sin del av ansvaret för utveckling, samordning och planering av utbildningen för handikappade elever. Med hänvisning till det anförda finner utskottet det inte påkallat att riksdagen gör något särskilt uttalande med anledning av motion 1988/89:Ub809 yrkande 3, varför det avstyrks.

Frågor om *handikappade elevers integration i skolan* behandlas i tre motioner. I motion 1988/89:Ub809 (m) yrkande 4 begärs en utvärdering av integrationen av handikappade elever i skolan. I motion 1988/89:Ub260 (c) yrkande 2 förordas att handikappade elever skall så långt möjligt integreras i skolan. Integration innebär, enligt motionärerna, att de handikappade eleverna skall behandlas på samma sätt som andra elever. De skall få möjlighet att delta i olika aktiviteter som skolan ordnar. Det kan t.ex. gälla friluftsdagar, studiebesök och skolans kontakter med arbetslivet. I motion 1988/89:Ub824 (mp) yrkande 6 anförs att barn med fysiska, psykiska och sociala handikapp skall i möjligaste mån integreras i den vanliga skolan. Skolmiljön skall anpassas till dessa elever och de bör få extra stöd och hjälp vid behov.

Med anledning av motionerna vill utskottet anföra följande.

Utskottet vill erinra om riksdagens beslut om åtgärder för elever med

handikapp i det allmänna skolväsendet m.m. (prop. 1983/84:27, UbU 1983/84:8, rskr. 1983/84:112). Utskottet anslöt sig till vad föredragande statsrådet anförde om betydelsen av de handikappade elevernas möjligheter till delaktighet i samhället i stort.

1988/89:UbU12

Utskottet har erfarit när det gäller frågan om utvärdering av integrationen i skolan av handikappade elever, att två av SÖ finansierade forskningsprojekt om handikappade elevers integration i grundskolan kommer att redovisas under våren 1989. Det gäller dels integration av elever från särskolan, dels integration av synskadade elever på grundskolans högstadium. Ytterligare ett projekt "Integrering av döva och gravt hörselskadade elever", som genomförts vid lärarhögskolan i Malmö, är slutfört och kommer att redovisas vid senare tillfälle av SÖ. Vidare gör planeringsberedningarna kontinuerligt analyser av handikappade elevers skolsituation, vilka redovisas i rapportform.

För elever med funktionshinder är särskilda problem förknippade med övergången mellan skola och arbetsliv. Enligt vad utskottet erfarit genomför SÖ för närvarande en undersökning om handikappade elevers utbildningsmöjligheter och möjligheter till arbete efter gymnasieskolan. Vidare har SÖ under 1988 utarbetat informationsmaterial om studie- och yrkesorientering (syo) för elever med olika handikapp i syfte att ge idéer och råd till syo-funktionärer och öka deras kunskap om elever med funktionshinder.

Utskottet konstaterar att ett antal projekt beträffande handikappade elevers integration i skolan nyligen avslutats och kommer att redovisas av SÖ inom den närmaste tiden. Utskottet finner att motionsyrkandena därmed är i stort tillgodosedda. Med hänvisning till det anförda föreslår utskottet att riksdagen avslår motionerna 1988/89:Ub260 yrkande 2, 1988/89:Ub809 yrkande 4 och 1988/89:Ub824 yrkande 6.

Hemställen

Utskottet hemställer

Forskning och centralt utvecklingsarbete inom skolväsendet

1. beträffande *anslagsbeloppet under Forskning och centralt utvecklingsarbete inom skolväsendet*

att riksdagen med bifall proposition 1988/89:100 och med avslag på motion 1988/89:Ub834 yrkandena 11 delvis och 12 till *Forskning och centralt utvecklingsarbete inom skolväsendet* för budgetåret 1989/90 anvisar ett reservationsanslag på 38 885 000 kr.,

Fortbildning m.m.

2. beträffande *anslagsbeloppet under Fortbildning m.m.*

att riksdagen med bifall till proposition 1988/89:100 till *Fortbildning m.m.* för budgetåret 1989/90 anvisar ett reservationsanslag på 78 552 000 kr.

3. beträffande *fortbildning för skolans personal*
att riksdagen avslår motionerna 1988/89:Ub313 yrkande 1 och 1988/89:Ub824 yrkande 11,

4. beträffande *riksäckande fortbildningsplan inom miljö- och naturresursområdet*
att riksdagen avslår motion 1988/89:Ub212,

Nationell utvärdering och prov

5. beträffande *anslagsbeloppet under Nationell utvärdering och prov*
att riksdagen med bifall till proposition 1989/90:100 till *Nationell utvärdering och prov* för budgetåret 1989/90 anvisar ett reservationsanslag på 19 655 000 kr.,

Särskilda insatser inom skolområdet

6. beträffande *undervisning i teckenspråk för hörande elever med döva föräldrar eller döva syskon*
att riksdagen utan erinran lägger proposition 1988/89:100 i denna del till handlingarna,

7. beträffande *anslagsbeloppet under Särskilda insatser inom skolområdet*
att riksdagen med bifall till proposition 1989/90:100 och med avslag på motion 1988/89:Ub834 yrkandena 13 delvis och 14 till *Särskilda insatser inom skolområdet* för budgetåret 1989/90 anvisar ett anslag på 321 726 000 kr.,

8. beträffande *länskolnämndernas ansvar för utbildning av handikappade elever*
att riksdagen avslår motion 1988/89:Ub809 yrkande 3,

9. beträffande *handikappade elevers integration i skolan*
att riksdagen avslår motionerna 1988/89:Ub260 yrkande 2, 1988/89:Ub809 yrkande 4 och 1988/89:Ub824 yrkande 6.

Stockholm den 16 mars 1989

På utbildningsutskottets vägnar

Lars Gustafsson

Närvarande: Lars Gustafsson (s), Larz Johansson (c), Helge Hagberg (s), Ann-Cathrine Haglund (m), Bengt Silfverstrand (s), Lars Leijonborg (fp), Lars Svensson (s), Göran Allmér (m), Ingvar Johnsson (s), Berit Löfstedt (s), Carl-Johan Wilson (fp), Ewa Hedkvist Petersen (s), Ingegerd Wärnersson (s), Ulf Melin (m), Marianne Jönsson (c), Ylva Johansson (vpk) och My Gillberg (mp).

1. Anslagsbeloppet under Forskning och centralt utvecklingsarbete inom skolväsendet (mom. 1)

Ann-Cathrine Haglund, Göran Allmér och Ulf Melin (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 3 börjar med "Riksdagen har" och på s. 4 slutar med "på 38 885 000 kr." bort ha följande lydelse:

Utskottet ansluter sig till motionärernas uppfattning att statens stöd till forskning i största möjliga utsträckning bör vara fritt från statlig styrning. Ökade forskningsresurser bör i stället tillföras universiteten genom fakultetsanslagen. Under detta anslag används efter beslut av SÖ ca hälften till forskning om förskola, grundskola, gymnasieskola och vuxenutbildning. Utskottet anser att sådan forskning skulle gynnas av att resurserna för den på inomvetenskapliga grunder bedrivna samhällsvetenskapliga forskningen ökas. Utskottet föreslår därför att riksdagen beslutar att överföra 10 milj.kr. till anslaget D 19. Samhällsvetenskapliga fakulteterna m.m. för budgetåret 1989/90.

Detta anslag bör således reduceras med 10 milj.kr. Enligt utskottets uppfattning bör anslagsbeloppet kunna reduceras ytterligare, då utskottet avstyrker förslaget i budgetpropositionen att 6 milj.kr skall anvisas för uppgifter i anslutning till försöksverksamheten med treårig yrkesinriktad gymnasieutbildning. Utskottet, som inte har något att erinra mot anslagsberäkningen i övrigt, föreslår därför att riksdagen med bifall till motion 1988/89:Ub834 yrkandena 11 delvis och 12 samt med anledning av proposition 1988/89:100 till anslaget Forskning och centralt utvecklingsarbete inom skolväsendet för budgetåret 1989/90 anvisar ett reservationsanslag på 22 885 000 kr.

dels att moment 1 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

1. beträffande *anslagsbeloppet under Forskning och centralt utvecklingsarbete inom skolväsendet*

att riksdagen med bifall till motion 1988/89:Ub834 yrkandena 11 delvis och 12 och med anledning av proposition 1988/89:100 till *Forskning och centralt utvecklingsarbete inom skolväsendet* för budgetåret 1989/90 anvisar ett reservationsanslag på 22 885 000 kr.,

2. Fortbildning för skolans personal (mom. 3)

My Gillberg (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 5 börjar med "Utskottet vill till" och slutar med "yrkande 11" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser att det bör finnas en rätt till återkommande fortbildning för alla lärare. I den grundläggande lärarutbildningen kan inte alla aspekter belysas tillräckligt. Lärarna måste ges möjlighet att på ett mera reglerat sätt än hittills ta del av nya pedagogiska forskningsrön och resultat av utvecklingsarbete m.m. Enligt utskottets uppfattning är återkommande fortbildning

eller praktik i näringslivet för alla lärare ett viktigt led i att förnya grundskolan. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels att moment 3 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

3. *beträffande fortbildning för skolans personal*

att riksdagen med bifall till motion 1988/89:Ub824 yrkande 11 och med anledning av motion 1988/89:Ub313 yrkande 1 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

3. Rikstäckande fortbildningsplan inom miljö- och naturresursområdet (mom. 4)

My Gillberg (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 5 börjar med "Utskottet vill erinra" och slutar med "motion 1988/89:Ub212" bort ha följande lydelse:

Miljöfrågan har under de senaste åren fått en allt större betydelse i skolans undervisning. I syfte att förbättra lärarnas förutsättningar att undervisa om miljöfrågor på ett pedagogiskt och metodiskt bra sätt bör fortbildningen inom detta området förstärkas. Mot denna bakgrund delar utskottet motionärens uppfattning att en rikstäckande fortbildningsplan inom miljö- och naturresursområdet bör utarbetas av SÖ i samråd med UHÄ. En sådan plan bör utgå från att miljöfortbildningen koncentreras till tre högskoleorter som har speciell kompetens inom miljöområdet. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels att moment 4 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

4. *beträffande rikstäckande fortbildningsplan inom miljö- och naturresursområdet*

att riksdagen med bifall till motion 1988/89:Ub212 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

4. Anslagsbeloppet under Särskilda insatser inom skolområdet (mom. 7)

Ann-Cathrine Haglund, Göran Allmér och Ulf Melin (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 7 börjar med "Utskottet erinrar" och på s. 8 slutar med "på 321 726 000 kr." bort ha följande lydelse:

Utskottet ansluter sig till den i motion 1988/89:Ub834 yrkande 13 delvis framförda uppfattningen att kommunerna själva bör kunna avgöra var befintliga resurser inom det allmänna skolväsendet bäst kommer till användning på det lokala planet. Mot denna bakgrund bör 291,7 milj.kr. överföras till den undervisningsbundna delen av förstärkningsresurser under anslaget B 11. Bidrag till driften av grundskolor m.m.

Utskottet anser att endast en mindre del av befintliga resurser för undervisningsinsatser för handikappade elever bör fördelas av länskolnämnderna efter kommunernas skiftande behov. Mot denna bakgrund föreslår utskottet att anslaget B 10 benämns "Regionala åtgärder för elever med handikapp". Utskottet föreslår att riksdagen med bifall till motion

1988/89:Ub834 yrkandena 13 delvis och 14 till Regionala åtgärder för elever med handikapp för budgetåret 1989/90 anvisar ett reservationsanslag på 30 milj.kr.

1988/89:UbU12

dels att moment 7 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

7. beträffande *anslagsbeloppet under Särskilda insatser inom skolområdet*

att riksdagen med bifall till motion 1988/89:Ub834 yrkandena 13 delvis och 14 och med avslag på proposition 1988/89:100 till *Regionala åtgärder för elever med handikapp* för budgetåret 1989/90 anvisar ett reservationsanslag på 30 000 000 kr. ,

5. Länskolnämndernas ansvar för utbildning av handikappade elever (mom. 8)

Ann-Cathrine Haglund, Göran Allmér och Ulf Melin (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 8 börjar med "Utskottet erinrar" och slutar med "det avstyrks" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser att länskolnämnderna, som har en omfattande pedagogisk stödorganisation i form av konsulenter för olika grupper av handikappade elever, bör spela en mer pådrivande roll i vad gäller de handikappades utbildning än i dag. I det utåtriktade utbildningsarbetet gentemot skolledare, lärare och politiker är det viktigt att ta till vara den kunskap som representanterna för handikapporganisationerna besitter. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels att moment 8 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

8. beträffande *länskolnämndernas ansvar för utbildning av handikappade elever*

att riksdagen med bifall till motion 1988/89:Ub809 yrkande 3 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

Särskilt yttrande

Rikstäckande fortbildningsplan inom miljö- och naturresursområdet (mom. 4)

Ylva Johansson (vpk) anför:

Vpk har i motion 1988/89:Ub240, som behandlas i annat sammanhang, föreslagit åtgärder för att stärka och utveckla NO-undervisningen i skolan.

